ל) [ברכות מו: וש"נ],
 כ) חולין קלא:, ג) ב"ק פו:
 כתובות מג. נח:, ד) [ב"ק

לז. ע"ש ב"מ סד: ע"ש], ס) בכמ"י נוסף. אמר רחמנא, ו) [כתובות נב:],

ז) [שבת קכת.], ה) גי' מ"ד

חורה אור השלח

וּבְקַצְרְכֶם אֶת קְצִיר
 אַרְצְכֶם לֹא תְכַלֶּה פְּאַת

שְּׁדְרְּ בְּקְצְרֶךְּ וְלֶקֶט קְצִירְךְּ לֹא תְלַקֵּט לֶעְנִי וְלַגֵּר תַעֲוֹב אֹתָם אֲנִי יִי

2. לַנָס שַׁמַה רוֹצַחַ אֲשֵׁר

ויקרא כג כב

עא א מיי' פ"ט מהל' עבדים הל' ז סמג עשין פב טוש"ע י"ד סימן רסו סעיף כ וסעיף כא: עב ב ג ד ה מיי' פ"ז מהל' רולח ושמירת וחש הל' ב סמג עשין פה: עג וז מיי׳ שם טוש״ע י״ד סימן רסו סעיף כ

בהגה"ה: עד ח מיי פ"ו מהלי :ערכין הל' יט

גליון הש"ם

. גמ' כי היכי דחזו לי אינשי ומרחמין. ע' נ"ק ד' פח נו"ח חד"ה דכחיב:

מוסף רש"י שייך לעמוד קודם. אם רצה. הכעל, לחזור בשניהם. קודס שנתנו השלית, יחזור. דקסבר כ' מאיר הפסד וחוב הן לאותן שנשלחו להן ואין חבין לאדם אלא בפניו, כלומר איו אדם נעשה שליח להיות זד על ידו, אלא אם כן . עשאו הוא שליח דהיינו כבפניו, ורבנן פליגי עליה דר"מ במתני' ואמרי שבשחרור אינו יכול לחזור משנמסר ליד זה, ואע"פ מלח עשחו העבד שליח, משום דקסברי זכות הוא לעבד שיולא מתחת רבו לחירות וזכין לו לאדם שלא בפניו, דאנן סהדי דניחא ליה דניהוי האי שלוחו להכי אלא בפניו. אין אדס יכול ליטשות שלותו שלא מדטתו (קדושין כג.) לאין אדס נעשה שליח לחבירו שלא מדעמו נשפשה, שב. להרויחו אנן סהדי דניחא ליה לפיכך זכין וחין חבין (חולין פג.) דבר שהוח לרעתו קרוי חובה (כתובות שהוא חוב לו, שאינו חפץ לו (סוטה כה.)**. התופס** לבעל חוב במקום שחב לאחרים. אדס הכא מאליו ותופס ממון חבירו בשביל חוב שיש לאחר עליו ובא לקדם עד שלא יתפסנו בעל חוב אחר ונמלא תופס זה חב בתפיסתו זאת את הנושים חב לאחרים, האחרים. חב לאחרים, מפסיד את האחרים, כמו אין חבין לאדם (ב"מ וכעי"ז כתובות פד:). לא בכתובות קנה. כדאמר קבור: פראנת כפנוטות (שם) דלאו כל כמיניה להיות קופץ מאליו וחב לאלו, מאחר שלא עשאו וכעי"ז כתובות שם). מי שליקט את שם). כלי שליקט און הפאה. אדס בעלמא שאינו בעל שדה, דאי בבעל שדה לא אמר ר"א זכה. מחקר הוא שלא ללקט פאה משדה שלו, כדאמר בשחיטת חולין (קלא:) לא תלקט לעני, להוהיר עני על שלו. לא תלחט לעני ולגר

דהתם לא הוי תן כזכי ועוד פי׳ ר״ת דשיחרור עבד הוי כעין מלוה דאמרי׳ בה תן והולך כזכי אע״ג דבמתנה לא הוי כזכי דשחרור אי לאו דעבד ליה נייח נפשיה לא הוה משחרר ליה משום הכי חשיב כחוב דאמרינן ביה תן כזכי א ומדקדק ר"ת דיש חילוק בין מתנה למלוה

דתנינן לקמן (דף יד.) הולך מנה לפלוני שאני חייב לו תן מנה לפלוני דלמא לא היא עד כאן לא קאמר ר' אליעזר שאני חייב לו וכן בפקדון חייב התם אלא דמיגו ידאי בעי מפקר להו לנכסיה באחריותו ואם בא לחזור אינו חוזר והוי עני וחזי ליה ומיגו דוכי ליה לנפשיה זכי אלמא בחוב הוי הולך כזכי וגבי לחבריה אבל הכא לא ועד כאן לא קאמרי מתנה פסקינן בהדיא בסוף פירקין רבנן התם אלא דכתיב ילא תלקט לעני לא כר"ש הנשיא דהולך לאו כוכי וכן תלקט לו לעני אבל הכא לא ור"א האי לא בריש השולח (לקמן לב:) אמר שליח תלקם מאי עביד ליה מיבעי ליה ילהזהיר מתנה כשליח הגט (6) והולך לאו כזכי וכיון דהולך לאו כזכי תן נמי לאו לעני על שלו: שאם ירצה שלא לזון כו': כזכי דאי הוי כזכי במתנה כמו גבי שמעת מינה מאיכול הרב לומר לעבד עשה מלוה ופקדון אמאי תנן תן דכיון עמי ואיני זנך הכא במאי עסקינן דא"ל צא דכבר אשמועינן דאפילו הולך כזכי כ״ש מעשה ידיך למזונותיך דכוותה גבי אשה דאמר לה צאי מעשה ידיך במזונותיך אשה תן כוכי דאפי׳ במתנה הוי כוכי ור״י הביא ראיה מתוספתא [פ״א הי״א] דקתני אמאי לא אשה בדלא מפקה עבר נמי בהדיא תן מנה לפלוני שאני חייב לו בדלא ספיק ייעבדא דנהום כרסיה לא שויא או פקדון שיש לו בידי וכן הולך כו׳ אינו חוזר וחייב באחריותן תן מנה למריה ולמרתיה למאי מיתבעי תא שמע זה לפלוני תן שטר מתנה זו לפלוני בעבד שגלה לערי מקלם אין רבו חייב לזונו או הולך כו' רצה לחזור יחזור זכה ולא עוד אלא שמעשה ידיו לרבו ש"מ מנה זו לפלוני החקבל מנה זו לפלוני יכול הרב לומר לעבד עשה עמי ואיני זנך רצה לחזור לא יחזור אלמא תניא הכא במאי עסקינן דאמר לו צא מעשה ידיך בהדיא דבמתנה לא הוי תן כזכי: לְמזונותיך אי הכי מעשה ידיו אמאי לרבו דלמא לא היא. דיחוים בעלמם להעדפה העדפה פשימא מהו דתימא כיון היא דרב פפא אית ליה דכי לית ליה לא יהיב ליה כי אית ליה גמי לא בהדיה תופס לב״ח במקום שחב לישקול מיניה קמ"ל ומ"ש לערי מקלט סד"א

לאחרים לא קנה (כתובות דף פד:): אלא דכתיב לא תלקט לעני. וא״מ

למ"ד בפ"ק דתמורה (דף ד:) כל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד מהני א״כ קנה העניב וי״ל דהכא בתר לא תלקט כתיב לעני ולגר תעזוב אותם משמע דלא הניג וא״ת ונילף מהכא בעלמא דהמגביה מציאה לחבירו דלא קנה חבירו וי"ל דהכא סברא הוא שלא זכתה תורה לעני אלא מה שכל אחד מלקט לצורך עצמו ולרב חסדא דמפרש הכא דטעמייהו דרבנן משום דתופס לב"ח לא קני איכא למימר דמהכא יליף: עבד נמי בדלא ספיק. וא"ת אטו משום דלא ספיק יהא רבו חייב לזונו ולא יוכל לומר לו לא מעשה ידיך במזונותיך ועוד קשה הלשון דקאמר עבדא דנהום כריסיה לא שוי הוה ליה למימר בהדיא דלא מחייב לזונו כיון דאמר ליה לא מעשה ידיך

במזונותיך ואור"י דס"ד דרגילות הוא שעבד עלמו הולך ועובד את רבו אפילו כשאמר ליה לא מעשה ידיך במזונותיך משום הכי בעי למימר שׂ(אע״ג) דלא⊤ ספיק שיתחייב במזונות כיון שמ״מ עובדוה משום הכי מהדר ליה בלשון זה עבדא דנהום כריסיה לא שוי כו׳י ולהכי קאמר לעיל ש"מ יכול הרב לומר לעבד עשה עמי ואיני זנך דאפי׳ מיירי דא"ל לא מעשה ידיך במזונותיך מ"מ כיון שעובדו היה לו להתחייב במזונותיו אי לאו משום דיכול ועוד דסלקא דעתיה דמיירי בלא אתר ליה דומיא דאשה דבדלא ספיק לא שכיח: בארי שנא דערי מקדש. פי׳ אי אמרת בשלמא יכול אשמועינן ערי מקלט דאע״ג דאמר רחמנא וחי עביד ליה חיותא טפי אפי׳ הכי יכול הרב לומר כו׳ אבל לענין העדפה לא משמע ליה דמשום וחי תיהוי העדפה דידיה": מספקת מאי למימרא בו'. אי אמרת בשלמא כולה בדספקא מנא סיפא דאמר לה^ח לגלויי ארישא דאיירי בלא אמר לה^ט אבל השמא דמוקמת רישא בדלא ספקא ולא מנא הך סיפא אלא לאשמועיק דבמספקת יכול לומר לה נאי מעשה ידיך במזונותיך מאי למימרא דזה אינו שום חידוש: רבר שינו יבוד. והא דקתני או הוציאני לחירות לאו דוקא אלא כלומר שיהיה מעשה ידי לעצמי כמו לבן חורין: בי היבי דחזו אינשי ומרחמי. הקשה ה"ר יצחק בן הר"מ דבפרק השולח (לקמן דף 1:) גבי עבד שנשבה ופדאו ישראל אחר שמעינן להו איפכא דקא אמרי רבנן לא ישתעבד לא לרבו ראשון ולא לרבו שני לרבו שני לא דהא לשם בן חורין פרקיה לרבו ראשון לא דלמא מימנעי ולא פרקי ורשב"ג סבר כשם שמלוה לפדות בני חורין כן מלוה לפדות את העבדים ואומר ר"י' דרבן שמעון ב"ג סבר דלענין פדיון פרקי ליה טפי שלא יטמע בין העובדי כוכבים ורבנן סברי דלענין מזונות מרחמי עליה טפי שלא ימות ברעב וגם כל א' יתן לו מעט לחם אבל בפדיון לריך הרבה ביחד: אמר רב המקדיש ידי עבדו. גרסינן ולא גרסינן המקדיש עבדו דהתם ילא לחירות כדאמר רב בהשולח (לקמן דף לח:) דליהוי עם קדוש קאמר יא וא״ת וכי היכי דמקדיש ידי עבדו אמרינן דהן קדושים למלאכתן הכי נמי כשהקדיש כל עבדו הוה לן למימר שהקדישו למלאכתו פיו לדבורו ידיו למעשהו רגליו להילוכו דבענין זה חשיב הקדש כדאמרינן בסוף פ"ק דנדרים (דף יג:) ואומר רבי' יצחק דסברא הוא דלא נמכוין להקדישו למלאכתו לפי שיש חילוק במלאכתו שאין פיו ידיו ורגליו שוין במלאכתן הלכך אית לן למימר דלשחררו נתכוין דהוי הכל בענין אחד"ב אי נמי י"ל התם כשמקדיש עבדו סתם משמע יותר למיהוי עם קדוש דהא למלאכתו לא האמר אבל מקדיש ידי עבדו הקדיש מלאכת ידיו דלא שייך למימר בענין אחר:

לא סלקט לעני. סמכינהו רחמנא לא תלקט לעני ולגר ודרשינן סמוכין לא תלקט אתה לצורך העני: להזהיר עני על שלו. עני הראוי ליטול פאה ויש לו שדה הזהירו הכתוב להנית בה פאה: לעבד. כנעני: עשה עמי. מלאכה ואיני זנך אלא חזור על הפתחים: בדלא ספקא. לזון

יוחי ∞עביד ליה חיותא מפי קמ"ל והא מדקתני סיפא יאבל אשה שגלתה לערי

מקלט בעלה חייב במזונותיה מכלל דלא אמר לה דאי אמר לה בעלה אמאי

חייב ומרסיפא דלא אמר לה רישא נמי דלא אמר ליה לעולם דאמר ליה יואשה

בדלא ספקה והא מדקתני סיפא ואם אמר לה צאי מעשה ידיך במזונותיך

רשאי מכלל דרישא דלא אמר לה ה"ק יואם מספקת ואמר לה צאי מעשה

ידיך במזונותיך רשאי מספקת מאי למימרא מהו דתימא יכל כבודה בת מלך

פנימה קמ"ל לימא כתנאי רבן שמעון בן גמליאל אומר יכול העבד לומר לרבו

בשני בצורת או פרנסני או הוציאני לחירות וחכמים אומרים הרשות ביד רבו

מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר יכול ומר סבר אינו יכול ותיסברא האי

או פרנסני או הוציאני לחירות או פרנסני או תן לי מעשה ידי בפרנסתי

מיבעי ליה ועוד מאי שנא בשני בצורת אלא הכא במאי עסקינן ידאמר

לו צא מעשה ידיך למזונותיך ובשני בצורת לא ספק רשב"ג סבר זאו פרנסני או הוציאני לחירות ° כי היכי דחזו לי אינשי ומרחמין עלי ורבנן

סברי מאן דמרחם אבני חרי אעבד נמי רחומי מרחם ת"ש דאמר רב

"המקריש ידי עבדו אותו העבד לוה ואוכל ועושה ופורע ש"מ יכול הרב לומר

לעבר עשה עמי ואיני זגך הכא במאי עסקינן במעלה לו מזוגות א"ה למאי

עבדה דנהום כרסיה לה שויה. עבד שאינו שוה לחם אכלו: למריה למאי מתבעי. הלכך אינו מוסיף משלו אלא יחזור על הפתחים כי מי יכופנו לזונו ולהפסיד שלו. אבל אשה כך התנה עמה בכתובתה ואת תהא יתבא בביתי ומיתונה מנכסים: שגלה לערי מקלט. שהרג בשוגג וגלה: להעדפה. שמעשה ידיו עודפים על מזונותיו: לא לישקל מיניה. ויהא ביד העבד שמא יש יום שלא ימנא להשתכר: וחי. ונס אל אחת הערים האל וחי: כבודה בת מלך. כל ישראל בני מלכים": פנימה. לנועה ואין דרכה לנאת ולסבב בעיר שאינה משם ואין מכירין אותה להביא לה מלאכה בביתה אלא אם כן מסבבת בעיר למצוא מלאכה להשתכר: ותסברא. דבדאמר ליה עשה עמי קא מיירי: ועוד מחי שנה שני בלורת. חפילו בשני שובע כיון דה"ל עשה עמי הרי הן לו שני בלורת: לא ספק. אינו מספיק: מחן דמרחם חבני חרי חעבדה נמי מרחם. דשייך במלות כאשה: לוה

במעשה ידיה ולריך להוסיף משלו: ופרכינן עבד נמי לא ספק ומשני

2. לְגָּט שְּׁבְּּוֹזוֹ וְצֵּנוֹ אֲשֶׁוּ יִרְצַח אֶת רֵעֵהוּ בִּבְלִי דַעַת וְהוּא לֹא שֹׁנֵא לוֹ ַבְּאָר װוּ רְאָר שׁבְּאוֹל מִהְמל שִׁלְשׁוֹם וְנָס אֶל אַחַת מִן הֶעָרִים הָאֵל וְחָי: רברים ד מב לבושה: תהלים מה יד

> הגהות הב"ח (א) תום' ד"ה כל האומר

(בעמוד הקודם). כשליח הגט נ"מ להולך לאו

מוסף תוספות

א. וא״ת גבי מתנה נמי אמרי׳ בפ׳ הניזקין אי לאו דעבד לי׳ נייח נפשיה לא הוה יהיב ליה. י״ל דלא דמי, דרגילות הוא כמה דמי, דרגילות הוא כמה פעמים שאדם נותן מתנה לחברו קרובו או אוהבו אע"ג דלא עבד ליי נייח נפשא מעולם, אבל אין דרך אדם לשחרר עבדו אי לאו דעבד ליי נייח נפשיי מוצר מוץ בקלא לחור או לאר דעבד ליי נייח נפשרי טובא. מוס' הלח"ש לקמן יג. ד"ה והוח שלבורין.
ב. אע"ג דאמר רחמנא "לא תלקט'. מוס' הלח"ש.
ג. דמשמע אפי' לקנות לעני תעזוב אותם לשאר עניים. מוס׳ הלח״ש. עניים. תוס׳ הרח״ש. ד. גי׳ תוס׳ הרא״ש: למימר דאי לא. ה. או תפשוט דיכול לומר לו תפשוט דיכול לומר לו עשה עמי ואיני זוך. מוס" הלמ"ש. 1. כלומר, אין רצון האדון להשתעבד בו כלל. מוסי הכמ"ש. ז. ומשני, לדידי נמי משום דכתיב יוחיי נקט ליי, סד"א ליעביד ליי חיותא טפי, וכיון דאי לית חיותא טפי, וכיון דאי לית לי׳ לא יהיב לי׳ כי אית לי׳ לא לישקול מיניה, קמ״ל. רעב״ל. ועי׳ מהר״ם שיף בד"ה גמ' העדפה ומהרש"א נד״ה גמי העדפה ומהכח״מ על חוק׳ ח. אע״פ שאין בו שום חירוש. חוס הכל״ב. ט. ולדקדק מינה דעבד איירי בדלא אמר ליה, ניחא. חוס׳ הכל״ב. ". דבסברא פליגי. חוס׳ הלח"ש לקמן לו: ד"ה כשם, הלח"ש לקמן לו: ד"ה כשם. יא. אבל המקדיש ידי עבדו ידיו קדושות למלאכתן קאמר. מוס' הלח"ש. יב. חד לישנא אכוליה עבד. מוס' הרח"ש.

פסקי רי"ד

. שאם ירצה שלא לזון וכר ש״מ יכול הרב לומר לעבד עשה עמי ואיני זנך פי׳ אלא חזור על הפתחים ואסיקנא בההיא פלוגתא יאסיקנא בווויא פלוגונא דרב ור' יוחנן דרב סבר אינו יכול ור' יוחנן סבר יכול וקי"ל רב ור' יוחנן